

RCR Arquitectes: sentir l'espai

L'equilibri entre art i natura

RCR Arquitectes, l'estudi format per Rafael Aranda, Carme Pigem i Ramon Vilalta, creat el 1987, ha fet el cim de l'arquitectura amb el Premi Pritzker, rebut enguany al Japó, distinció que situa l'estudi olotí al costat dels arquitectes internacionals més prestigiosos: Richard Meier, Oscar Niemeyer, Frank O. Gehry, Norman Foster, Rafael Moneo, Zaha Hadid, Jean Nouvel, Tadao Ando, Toyo Ito... Trenta anys de professió, amb múltiples obres dins i fora de Catalunya, d'Olot a Dubai, i molts guardons avalen una obra agosarada i experimental, sensorial, elegant i depurada. A més de vint guardons gironins, han rebut el Premi Nacional d'Arquitectura 2004 per l'escola bressol Colors de Manlleu i per la seva trajectòria, el Premi Nacional de Cultura de la Generalitat de Catalunya 2005 i la Medalla d'Or de l'Acadèmia Francesa d'Arquitectura 2015, i són cavallers de l'Orde de les Arts i de les Lletres de la República Francesa (2008) i membres d'honor de l'Institut Americà d'Arquitectura (AIA, 2010) i del Reial Institut dels Arquitectes Britànics (RIBA, 2012).

MONTSE GISPERT-SAÜCH I VIADER > Text i fotos

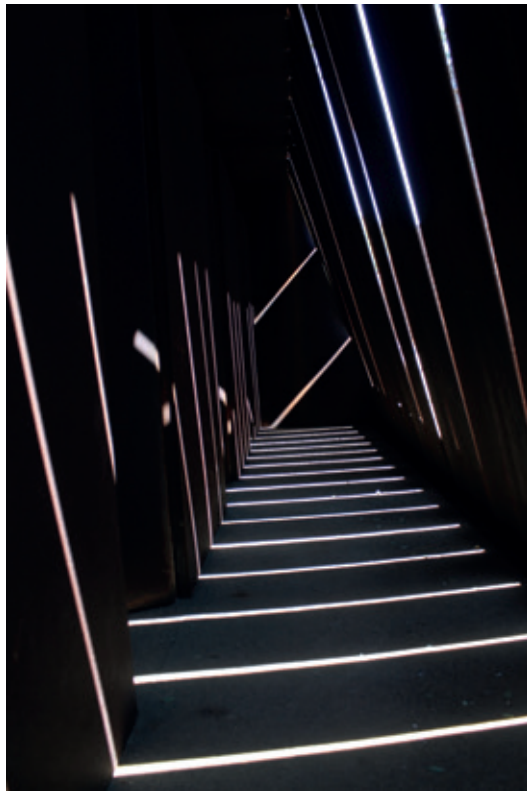
L'arquitectura de l'estudi de Rafael Aranda, Carme Pigem i Ramon Vilalta apel·la als sentits, seguint les claus de les diferents topografies, que els incentiva a cercar noves solucions i a reinventar-se constantment. Un dels seus secrets és la creativitat compartida (en què cada edifici esdevé un procés viu únic), que exerceixen des de l'Espai Barberí, una antiga foneria d'Olot. Busquen l'excel·lència, i restaurar l'equilibri d'home, natura i tecnologia, des d'un ideari ètic i estètic propi.

L'arquitectura de RCR és humanista, al servei de les necessitats i les emocions de les persones, en harmonia amb el paisatge. L'arquitectura no només té una funció social, sinó que l'espai també determina valors i pot estimular, redibuixar la intimitat, la comoditat... Per ells, no és tant una qüestió de forma com una experiència espacial. Parteixen de la intuïció i del sentiment i entenen que l'espai no és només un receptacle funcional sinó també una experiència corporal, on passen coses.

La base del seu mètode és llegir el paisatge o l'entorn, considerar el significat del projecte, i a partir d'aquí el concepte definirà la forma i els materials. Els seus edificis connecten amb l'entorn, perquè entenen la peculiaritat del lloc, la seva història, topografia i cultura, i les preserven.

La vegetació exuberant, el paisatge volcànic olotí són cabdals i marquen una mirada, un punt de referència des del qual conceben l'arquitectura que els fa singulars. Una lliçó magistral que combina natura i abstracció, amb espais oberts i dinàmics, atmosferes que percacen el benestar i la bellesa. El mèrit del terçet olotí és unir funcionalitat i bellesa, dotar d'ànima l'espai.

RCR aposta per un camí de recerca i investigació, però sempre respectuosa amb l'entorn, gairebé com un

>> *Pinzellades de llum. Celler Bell-Lloc, Palamós*

homenatge al paisatge, perquè els seus edificis emmarquen i integren la naturalesa. Les seves obres són discretes,

>> Menjador daurat del restaurant Les Cols, Olot.

volen ser una capa més del terreny, de l'orografia, confondre-s'hi, si fos possible, o corregir i potenciar l'entorn, en una visió holística, positiva.

La formació

Formats a l'Escola d'Arquitectura del Vallès, que els inculcà la importància de l'emoció en arquitectura, decidiren

tornar a casa i crear el seu estudi, i des d'Olot iniciaren una carrera fulgurant, contra totes les previsions. De bon principi van conviure amb la incertesa com a motor per desplegar la seva creativitat, juntament amb una línia d'investigació que es va anar consolidant des del Laboratori Barberí (2008), seu de la Fundació Bunka (que

significa 'cultura', en japonès), el 2013, un espai de transversalitat artística.

El seu llenguatge beu de la pròpia tradició catalana i d'influències artístiques diverses que conflueixen en una abstracció poètica original, aparentment simple, del «menys és més».

Dos viatges van resultar troncals per a la formació del seu llenguatge: el viatge a Kyoto, a principis dels anys noranta, on van quedar impactats per les cases tradicionals japoneses i els jardins zen, i el viatge als Estats Units, on van assimilar la lliçó dels mestres de l'arquitectura moderna: Mies van der Rohe, Frank Lloyd Wright i Louis Kahn.

La feina

El seu primer laboratori va ser l'habitatge unifamiliar, però aviat van rebre encàrrecs per a edificis públics, de diferents tipologies, com ara el pavelló del bany i espai fluvial Prat de Gola, d'Olot (1995-1998); l'IES Vilartagues, de Sant Feliu de Guíxols (1995-1999); la Facultat de Dret de la Universitat de Girona (1995-1999); espais per a l'oci i la cultura, a Riudaura (1994-1999); l'estadi d'atletisme Tussols-Basil, d'Olot (1991-2000); el pavelló de l'estany de Llagostera (2001); el parc

>> Biblioteca Sant Antoni - Joan Oliver, Barcelona.

>> Casa Horitzó, Vall de Bianya.

>> Carpa de Les Cols, Olot.

>> Celler Bell-Lloc, Palamós.

de l'Arbreda, a Begur (1998-2005); la Biblioteca Sant Antoni - Joan Oliver, de Barcelona (2007); les caves Bell-Lloc, de Palamós (2004-2007); el restaurant, la carpa i els pavellons de Les Cols, a Olot (2001-2011); l'espai públic teatre La Lira, de Ripoll (2003-2011); el crematori de Hofheide, a Bèlgica (2006-2013); el museu Soulages, a Rodés, França (2008-2014); el grup escolar Escola del Sol, a França (2010-2014); la piscina coberta de Taradell (2004-2015); habitatges a Dubai (2013-2017), o la mediateca Waalse Krook, a Gant (2010-20147), inaugurada recentment. En tots aquests edificis han buscat donar un plus a l'arquitectura. Per exemple, el crematori té un deambulatori que mira a un punt d'aigua, perquè la gent que s'hi passeja pugui veure-hi reflectit el cel i sentir l'infinit; la pista d'atletisme rodejada d'arbres permet sentir la diversitat cromàtica de les estacions; el celler Bell-Lloc s'endinsa en la terra, i els jocs de llum i ombra marquen el pas del temps; la sobria casa Horitzó (2000-2007), com ulls enfocats al paisatge, estimula la creativitat...

Es tracta de trobar l'equilibri entre racionalitat i natura, entre el vell i el nou, entre passat i present, per no traïr la màgia del lloc. «Cal tenir arrels i cal tenir ales», afirmen. I l'edifici ha de sumar emoció a l'entorn, ja que «l'arquitectura no s'entén com un tractat de geometria i construcció, sinó com a materialització d'un sentiment, d'un instant vital, d'una idea, de la sensació que, des de la vida, agafa forma i valor». Per això la seva arquitectura es desmaterialitza, es desdibuixa, juga amb el moviment i la llum, amb formes i materials autèntics que recorden elements naturals. Insisteixen en espais ambigus, on exterior i interior es confonen, línies horitzontals, ús de la diagonal, superfícies envidrades, buits compartimentats per la llum, transparències i refraccions lumíniques, en la seva recerca d'un espai viu. Una visió essencial, aparentment senzilla, i d'elaboració complexa, local i universal alhora, afi a l'estètica del buit oriental.

El restaurant Les Cols és una de les obres més exquisides, on ho han dissenyat gairebé tot, arquitectura líquida,

poètica i sensorial, influïda per l'art japonès. D'altra banda, el color significa, i tenyeix d'emoció l'espai: des de l'espectacular pluja daurada del menjador de Les Cols, passant per l'alegre cromatisme de les llars d'infants Colors, de Manlleu, o El Petit Comte, de Besalú, fins als blocs blancs de la Facultat de Ciències Jurídiques de Girona i l'IES Vilartagues, de Sant Feliu; i l'elegant i sobri contrapunt de llums del celler Bell-Lloc, de Palamós, perquè es tracta «d'intensificar l'alegria de viure apel·lant a tots els sentits», en paraules de Ramon Vilalta.

Entre d'altres, el projecte que enceta ara RCR és modelar el paisatge de l'Empordà, amb un nou celler al Castell de Peralada, previst per al 2019, on la cultura del vi i el paisatge vinícola es potenciaran en un edifici mig soterrat, sostenible i eficaç energèticament que, seguint la seva línia, «és més un paisatge que un edifici», com diu Rafael Aranda.

Montse Gispert-Saüch i Viader
és llicenciada en filosofia
i història de l'art.